Dosarul:nr.2a-3034/23 Judecător:
Țonov Irina
2-22154216-02-2a-08082023

D E C I Z I E

20 mai 2025 mun.

Chişinău

Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru

În componentă:

Președintele ședinței, judecătorul Marina

Anton

Judecătorii Dorin Dulghieru și

Constantin Roșca

Grefier

Adelina Iaz

examinând în ședința publică apelul declarat de Ministerul Justiției și cererea de alăturare la apel a Ministerului Finanțelor, împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 07 iunie 2023 emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Bozbei Mihail către Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor, Procuratura Generală și Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al MAI, cu privire la repararea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, prin care acțiunea a fost admisă,

c o n s t a t ă:

La data de 21 octombrie 2022 reclamantul Bozbei Mihail, reprezentat de avocatul Zamfir Pavel a depus cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiției al RM și Ministerul Finanțelor al RM, intervenienți accesorii Procuratura Generală a Republicii Moldova și Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al MAI, cu privire la repararea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești în sumă de 85 221, 80 (optzeci și cinci mii două sute douăzeci și unu, 80) lei cu titlu de salariu neachitat în legătură cu suspendarea din funcție, suma de 42 000 lei (patruzeci și două mii) lei cu titlu de compensare a cheltuielilor pentru asistența juridică suportate în cadrul examinării cauzei penale, suma de 300 000 (trei sute mii) lei cu titlu de compensare a prejudiciului moral și suma de 30 000 lei (treizeci mii) lei cu titlu de compensare a cheltuielilor pentru asistența juridică suportate în prezenta cauză civilă.

În motivarea cererii reclamantul invocă că la data de 02 iunie 2017 organul de urmărire penală a DUP a DGT Sud a CNA, a pornit cauza penală cu nr. 20171560059 pe presupusul fapt de corupere pasivă. În procesul urmăririi penale, la 07 iunie 2017, el a fost reținut pentru 72 de ore încarcerat în Izolatorul de detenție preventivă Cahul. Prin încheierea judecătorului de instrucție al Judecătoriei Cahul, sediul Central din 09 iunie 2017, față de dânsul instanța a

aplicat măsura preventivă sub formă de arest la domiciliu pe un termen de 30 de zile. Iar prin Decizia Curții de Apel Cahul din 15 iunie 2017 a instanța de recurs a casat încheierea judecătorului de instrucție al Judecătoriei Cahul, sediul 2 Central din 09 iunie 2017, cu anularea arestului la domiciliu.

Descrie Bozbei Mihail că la data de 19 iunie 2017, prin ordinul Șefului Departamentului Poliției de Frontieră al MAI nr.737/ps, el a fost suspendat din funcția de inspector principal, Șef de schimb al unității de control a sectorului de poliției de frontieră „*****” de pe 16 iunie 2017 până pe 06 iulie 2017. Apoi în perioada de la 07 iulie 2017 până la 14 iulie 2017 Bozbei Mihail a revenit la serviciu. Iar prin Ordinul nr. 872/ps din 13 iulie 2017, semnat de către Șeful Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, s-a dispus suspendarea reclamantului din funcția de inspector principal, Șef de schimb al unității de control a sectorului de poliției de frontieră „*****” de la 14 iulie 2017. În continuare, la 26 iunie 2017, el a fost pus sub învinuire de comiterea a infracțiunii, prevăzută de art.324 alin.(2) Cod penal, prin ordonanța procurorului în Procuratura Anticorupție Panea Eduard.

Menționează reclamantul că prin sentința Judecătoriei Cahul, sediul Taraclia din 29 ianuarie 2018 a fost recunoscut culpabil de comiterea infracțiunii, prevăzute de art. 324 alin. (2) lit. c) Cod penal și condamnat la 5 ani închisoare, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis, cu amendă în mărime de 6 000 u.c. și privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe un termen de 7 ani. Potrivit art. 90 Cod penal, pedeapsa stabilită a fost suspendată pe un termen de probă de 2 ani. Prin Decizia Curții de Apel Cahul din 17 mai 2018 a fost casată sentința și emisă o nouă hotărîre, prin care Bozbei Mihail a fost achitat. Remarcă reclamantul că pe perioada urmăririi penale, examinării cauzei în instanța de fond și celei de apel, Bozbei Mihail a fost suspendat din funcție pe următoarele perioade calendaristice: 16 iunie 2017 până pe 06 iulie 2017, din 14 iulie 2017 și până la 16 august 2018, inclusiv, fiind lipsit de sursă de venit legală. În final, după ce cauza penală a fost examinată repetat în ordine de apel și recurs, prin Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 15 septembrie 2021 a fost respins recursul procurorului în Procuratura ***** și menținută Decizia Curții de Apel Comrat din 28 aprilie 2021, prin care Bozbei Mihail a fost achitat. Astfel la moment există o hotărârea irevocabilă, prin care Bozbei Mihail este considerat nevinovat.

Relatează reclamantul că procesul penal a durat aproximativ 4 ani și 3 luni (07 iunie 2017 - 15 septembrie 2021; Bozbei Mihail a fost reținut pe un termen de 72 de ore, ulterior plasat, pe 6 zile în arest la domiciliu; tot el a fost suspendat din funcția de inspector principal, Șef de schimb al unității de control a sectorului de poliției de frontieră „*****” de pe 16 iunie 2017 până pe 06 iulie 2017 (adică 20 de zile), ulterior din 14 iulie 2017 până pe 16 august 2018 (un an, o lună și 2 zile). În total, Bozbei Mihail a fost suspendat din funcție pentru o perioadă de un an, o lună și 22 zile. Conform certificatului eliberat de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, Direcția generală Sud, veniturile medii calculate pentru anul 2017 ale angajatului Bozbei Mihail, (ianuarie 2017 - mai 2017), constituie 32 332, 17 lei, sub forma salariului net, adică lunar, în 3 mediu, a constituit suma de 6446,43 lei (32332,17/5 = 6446,43 lei). Având ca sumă de referință salariul mediu lunar de 6446,434 lei, care nu a fost achitat reclamantului Bozbei Mihail pe perioada de suspendare din funcție, consideră reprezentantul reclamantului, că suma totală a pretenției este evaluată reușind din următoarea formulă 13 luni și 22 zile x6446,43 lei = 85221,80 lei. Pe perioada examinării cauzei penale

în instanța de fond și în ordine de apel, reclamantul și-a angajat un avocat, serviciile căruia pentru întreaga perioada au constituit 42000 (patruzeci și două mii) lei.

Susține prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală lui Bozbei Mihail i-a fost cauzat prejudiciu material și moral, care cere a fi încasat din contul bugetului de stat. Descrie reclamantului că organul de urmărire penală al CNA și procurorul Procuraturii Anticorupție, ilegal l-a atras la răspundere penală, fiindu-i lezate un șir de drepturi și libertăți fundamentale - dreptul la libertate, inclusiv dreptul la libera circulație și siguranța persoanei), dreptul la un proces echitabil, dreptul de proprietate, dreptul la muncă, dreptul la inviolabilitatea vieții private, etc. Succesiv, tragerea ilegală la răspundere penală a condiționat prejudicierea morală și materială a reclamantului.

Notează reclamantul că în mod normal tragerea la răspundere penală, prin natura ei excepțională, reprezintă o situație care nu este una cotidiană pentru persoanele care respectă legea și nu poate să nu implice stare de stres a acestor persoane când sunt urmărite penal, mai mult neîntemeiat. Și din acest punct de vedere, tragerea la răspundere penală a persoanelor care resping categoric acuzațiile aduse și care se consideră nevinovate, mai mult că și ulterior, fiind confirmată nevinovăția, creează și atestă indubitabil o situație sporită de stres, neliniște, incertitudine, ce afectează starea psihică și fizică a persoanei.

Relatează reclamantul că a fost reținut la postul vamal „*****”, în prezența mai multor persoane, inclusiv persoane cunoscute, apropiate, exortat la CNA, încarcerat, ca peste 2 zile să fie adus în fața instanței, care i-a aplicat, la demersul procurorului, măsura preventivă - arest la domiciliu. Circa 6 zile Bozbei Mihail a fost deținut în arest la domiciliu. În toată perioada de urmărire penală și judecare a cauzei, a suportat suferințe fizice și psihice, fiind stresat, supus sentimentelor de frustrare și stare de neliniște permanentă, incertitudine, având calitatea de bănuit, învinuit, inculpat.

Susține Bozbei Mihail că a manifestat suferințe psihice legate de izolarea de familie, de propriul copil - Mihail care s-a născut la 19 august 2017, de stare de neputință de a asigura existența copilului, de a-și ajuta și susține familia și părinții. Iar după suspendarea din funcția deținută, starea de stres, legată de imposibilitatea de a-și întreține familia s-a agravat și mai mult, provocând insomnie, neliniște, sentiment de neputință de schimba mersul lucrurilor. Pe toată perioada de desfășurare a urmăririi penale și examinarea cauzei de 3 ori în apel și în recurs, Bozbei Mihail s-a aflat în stare de suspans, nu și-a găsit un loc de muncă potrivit profesiei și capacităților, nu a avut un venit cert pentru întreținerea familiei, era 4 permanent întrebat de rude și cunoștințe ce a comis și de ce a intrat în conflict cu legea, fiind conștient că este inocent, dar nevoit să dea explicații la fiecare întrebare. Pe acest fon, s-au înrăutățit relațiile familiare, fiind pus în pericol și existența familiei propriu-zise. Prin urmare, perioada îndelungată a derulării urmăririi penale și examinării cauzei în instanță, deținerea în arest la domiciliu, pierderea locului de muncă și a venitului, imposibilitatea de a-și gestiona o parte din bunuri, stări continui de nervozitate, stres, tensiune, dureri de cap, probleme cardiovasculare, emoții negative și-au lăsat o amprentă nefastă asupra psihicului și stării fizice a reclamantului, suferințele și dereglările cărora sunt estimate la suma de 300000 (trei sute mii) lei.

Consideră reclamantul că suma nominalizată este una echitabilă, rezonabilă și proporțională, recompensa bănească ce poate cât de cât atenua, compensa suferințele psihice și fizice cauzate, restricțiile drepturilor și libertăților îngrădite și încălcate, prejudiciul moral

cauzat și va asigura respectarea principiului echității, care nu poate fi compensat doar numai prin simpla constatare a faptului dat.

Afirmă reclamantul că prejudiciul material pe care l-a suportat se constituie din suma de 85 221, 80 (optzeci și cinci mii două sute douăzeci și unul lei, 80 bani) cu titlu de salariu ratat prin suspendarea din funcție pe o perioadă de 13 luni și 22 zile (13 luni și 22 zile x6446,43 lei = 85221,80 lei, 42000 (patruzeci și două mii) lei - suma achitată pentru serviciile juridice acordate de către avocat pe perioada examinării cauzei în instanța de fond și în ordine de apel), conform bonului de plată și suma de 30000 (treizeci mii) lei - cu titlu de cheltuieli de asistență juridică pe prezenta cauză, conform bonului de plată.

Solicită reclamantul repararea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești în sumă de 85 221, 80 (optzeci și cinci mii două sute douăzeci și unu, 80) lei cu titlu de salariu neachitat în legătură cu suspendarea din funcție, suma de 42 000 lei (patruzeci și două mii) lei cu titlu de compensare a cheltuielilor pentru asistența juridică suportate în cadrul examinării cauzei penale, suma de 300 000 (trei sute mii) lei cu titlu de compensare a prejudiciului moral și suma de 30 000 lei (treizeci mii) lei cu titlu de compensare a cheltuielilor pentru asistența juridică suportate în prezenta cauză civilă.

Prin hotărârea Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 07 iunie 2023, sa admis cererea de chemare în judecată.

S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Bozbei Mihail suma de 85 221, 80 (optzeci și cinci mii două sute douăzeci și unu, 80) lei cu titlu de salariu neachitat în legătură cu suspendarea din funcție în perioada 16 iunie 2017 până la 06 iulie 2017 și pentru perioada 14 iulie 2017 până la 16 august 2018, inclusiv.

S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Bozbei Mihail suma de 42 000 lei (patruzeci şi două mii) lei cu titlu de compensare a cheltuielilor pentru asistența juridică suportate în cadrul examinării cauzei penale.

S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Bozbei Mihail suma de 300 000 (trei sute mii) lei cu titlu de compensare a prejudiciului moral.

S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Bozbei Mihail suma de 30 000 lei (treizeci mii) lei cu titlu de compensare a cheltuielilor pentru asistența juridică suportate în prezenta cauză civilă.

Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la 14 iunie 2023, Ministerului Justiției al RM a declarat cerere de apel nemotivată, împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând casarea hotărârii, cu pronunțarea unei noi soluții de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea apelului, reprezentantul Ministerului Justiției a invocat că nu este de acord cu hotărârea primei instanțe dat fiind faptului că instanța de fond nu a stabilit circumstanțele importante pentru examinarea cauzei.

Astfel, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea şi modul, apare pe temeiul art. 6 lit. a) din Legea nr. 1545/1998, ca un drept, ce urmează a fi demonstrat prin suport probant, şi nu ca o obligație indispensabilă şi necesară în răspunderea patrimonială a statului cu sume exorbitante de prejudiciere a bugetului statului. Dar se vede că şi aici instanța de fond nu a

intrat în esența deplină a cauzei, apreciind insuficient, greșita, superficial şi incorect solicitările cu care a fost investită.

Afirmă că instanța de fond eronat şi neîntemeiat a admis parțial pretenția intimatului/reclamantului Bozbei Mihail, în contextul în care, conform prevederilor art.3 din Legea prenotată, este reparabil prejudiciul material şi moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau ţara, tragerii ilegale la răspundere penală; condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum şi în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; supunerii ilegale la arest administrativ, reținerii administrative ilegale sau aplicării ilegale a amenzii administrative de către instanța de judecată; efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației; ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum şi în urma blocării conturilor bancare. Totodată, potrivit art.6 din aceiași Lege, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea şi modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul devenirii definitive şi irevocabile a sentinței de achitare; scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare; adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice şi adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313 alin.(5) din Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații. într-adevăr, coroborând norma legală menționată mai sus cu situația din prezenta speţă, instanța de fond corect a constatat, că în privința intimatului/reclamantului Bozbei Mihail a fost emisă decizia de achitare. Faptul dat nici nu a fost infirmat de către Ministerul Justiției. Totuși, îndreptățirea lui Bozbei Mihail (în speță, intimat/reclamant) cu privire la compensarea prejudiciului cauzat în conformitate cu prevederile Legii nr.1545, precum că acesta a fost ilegal atras la răspundere penală, este nefondată, în condițiile în care prin prisma prevederilor art. 3 alin. (1) din Legea nr. 1545, deducem că nu orice acțiune a organelor de drept şi judecătorești atrage răspunderea Statului. În acest sens, este important şi necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept. Respectiv, dacă se demonstrează printr-un act judecătoresc de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana. De altfel, în sensul prevederilor enunțate rezultă expres, că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare şi de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale, şi anume existența faptei ilicite. Prin urmare, desprindem la materialele cauzei nu există niciun act procedural definitiv şi irevocabil al instanței de judecată sau a organului ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

Consideră că instanța de fond eronat a dispus încasarea din contul bugetului de stat în beneficiul intimatului/reclamantului Bozbei Mihail a prejudiciului moral, în condițiile în care la caz nu sunt întrunite toate condițiile de aplicabilitate a prevederilor Legii nr. 1545/1998.

De asemenea, în partea ce ține de acordarea prejudiciului moral, potrivit art.11 din Legea nr. 1545 mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; caracterul şi gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală şi la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; durata urmăririi penale, precum şi durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; suferințele fizice, caracterul şi gradul suferințelor psihice. Pe durata acțiunilor procesuale şi judecării cauzei penale în instanța de judecată, intimatului Bozbei Mihail nu i-au fost încălcate drepturile procesuale, iar la materialele cauzei nu există nicio probă concludentă, pertinentă, utilă şi veridică în confirmarea faptului că actele procedurale emise în privința intimatului de către organul de drept sunt calificate ca ilegale. Or, în corespundere cu norma art. 218 din Codul de Procedură Penală, instanța de judecată, constatând în procesul de judecată fapte de încălcare a legalității şi a drepturilor omului, o dată cu adoptarea hotărârii, emite şi o încheiere interlocutorie prin care aceste fapte se aduc la cunoștința organelor respective, persoanelor cu funcție de răspundere şi procurorului. Respectiv, drepturile procesuale ale reclamantului au fost respectate şi realizate.

Afirmă că prin noțiunea de prejudiciu moral se înțeleg suferințele psihice sau fizice cauzate prin acțiuni sau omisiuni care atentează la valorile nepatrimoniale ce aparțin persoanei din momentul nașterii sau la bunurile dobândite prin lege (viaţa, sănătatea, demnitatea şi reputația profesională, inviolabilitatea vieții personale, secretul de familie şi personal). Potrivit hotărârii Plenului Curţii Supreme de Justiție nr.9 din 9 octombrie 2006, cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației ce reglementează repararea prejudiciului moral, obligația de a dovedi faptul pricinuirii prejudiciului moral (suferințe psihice sau fizice suportate) o exercită partea vătămată, de aceea în cererea despre compensarea prejudiciului moral aceasta trebuie să indice de către cine, în ce circumstanțe şi în baza căror acțiuni/inacțiuni i-au fost cauzate suferințe morale (psihice) sau fizice, prin ce se manifestă acestea. Realizând o generalizare a celor expuse şi constatate, instanța de judecată nu trebuie să-şi formeze o idee preconceputǎ conform căreia presupusa încălcare a unui drept implică în mod obligatoriu şi pertinența acțiunii şi pe cale de consecință - existența unui prejudiciu. Este necesar de stabilit inițial pertinența acțiunii, în sensul întrunirii condițiilor legii speciale şi deja ulterior - probarea existenței acelui prejudiciu. Or, o poziție prestabilită denotă un efect nociv nu doar pentru societate, dar şi pentru cadrul legal, din motiv că se creează un precedent care cu trecerea timpului este tot mai greu de remediat.

La data de 15 decembrie 2023 Ministerul Finanțelor al RM a depus cerere de alăturare la apelul Ministerului Justiției al RM.

În ședința de judecată stabilită în instanța de apel reprezentantul apelantului Ministerul Justiției, Vicol Alexandru, a susținut apelul declarat și a solicitat admiterea acestuia, în sensul formulat.

Intimatul, intervenienții accesorii Ministerul Finanțelor, Procuratura Generală și Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al MAI, fiind citați legal în ședința de judecată nu s-au prezentat, temei pentru care Colegiul potrivit art.379 alin.(2) CPC, a dispus examinarea apelului în lipsa acestora.

Verificând legalitatea şi temeinicia hotărârii contestate, prin prisma argumentelor invocate în cererile de apel şi în raport cu materialele dosarului, Colegiul civil consideră cererile de apel depuse de Ministerul Justiției și Ministerul Justiției ca neîntemeiate și care urmează a fi respinse, cu menținerea hotărârii instanței de fond, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 385 lit. a) CPC, instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept să respingă apelul şi să mențină hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu prevederile art. 25 alin.(1) CPC, instanța trebuie să cerceteze direct şi nemijlocit probele, să asculte explicațiile părților şi intervenienților, depozițiile martorilor, concluziile expertului, consultațiile şi explicațiile specialistului, să ia cunoștință de înscrisuri, să cerceteze probele materiale, să audieze înregistrările audio şi să vizioneze înregistrările video, să emită hotărârea numai în temeiul circumstanțelor constatate şi al probelor cercetate şi verificate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 117 alin.(1) şi (2) CPC, probe în pricini civile sânt elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile şi obiecțiile părților, precum şi altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a pricinii. În calitate de probe în pricini civile se admit elementele de fapt constatate din explicațiile părților şi ale altor persoane interesate în soluționarea pricinii, din depozițiile martorilor, din înscrisuri, probe materiale, înregistrări audio-video, din concluziile experților.

Conform prevederilor art.118 alin.(1) CPC, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor şi obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

În conformitate cu art.118 alin.(3) CPC, circumstanțele care au importantă pentru soluționarea justă a pricinii sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile şi obiecțiile părților şi ale altor participanți la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.

Dispozițiile art.130 alin.(1) CPC statuează că, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectual, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Potrivit dispozițiilor art.240 alin.(1) CPC, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării pricinii şi admisibilitatea acțiunii.

În conformitate cu prevederile art.373 alin.(1), (2), (5) CPC instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor şi obiecțiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanță.

În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Astfel, prevederile legale enunțate în mod expres obligă instanța de apel să verifice circumstanțele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum şi cele care nu au fost stabilite şi este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei şi să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Colegiul Civil reţine că instanța de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, reținându-i-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însușirea motivelor instanței inferioare. (Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).

În conformitate cu prevederile art.1 CPC, legislația procedurală civilă a Republicii Moldova reglementează raporturile sociale referitoare la raporturile procesuale civile ce apar la înfăptuirea justiției de către instanțele judecătorești de drept comun în cadrul judecării cauzelor în acțiuni civile, precum și a altor cauze, date în competența lor de prezentul cod și de alte legi.

Potrivit dispozițiilor art.12 alin.(1) CPC, instanța judecătorească soluționează cauzele civile în temeiul Constituției Republicii Moldova, al tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, al hotărârilor şi deciziilor Curţii Europene a Drepturilor Omului, al hotărârilor Curţii Constituționale, al legilor organice şi ordinare, al hotărârilor Parlamentului, al decretelor Președintelui Republicii Moldova, al hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, al actelor normative ale ministerelor, ale altor autorități administrative centrale şi ale autorităților administrației publice locale. În cazurile prevăzute de lege, instanța aplică uzanțele dacă acestea nu contravin ordinii publice şi bunelor moravuri.

În corespundere cu prevederile art.5 alin.(1) Cod de procedură civilă orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-şi apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile şi interesele legitime.

În conformitate cu art.20 alin.(1) și (2) din Constituție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile şi interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.

Conform art.53 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă şi instanțele judecătorești.

La judecarea cauzei în ordine de apel, Colegiul a stabilit că la data de 21 octombrie 2022 reclamantul Bozbei Mihail, reprezentat de avocatul Zamfir Pavel a depus cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiției al RM și Ministerul Finanțelor al RM, intervenienți accesorii Procuratura Generală a Republicii Moldova și Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al MAI, cu privire la repararea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești în sumă de 85 221, 80 (optzeci și cinci mii două sute douăzeci și unu, 80) lei cu titlu de salariu neachitat în legătură cu suspendarea din funcție, suma de 42 000 lei (patruzeci și două mii) lei cu titlu de compensare a cheltuielilor pentru asistența juridică suportate în cadrul examinării cauzei penale, suma de 300 000 (trei sute mii) lei cu titlu de compensare a prejudiciului moral și suma de 30 000 lei (treizeci mii) lei cu titlu de compensare a cheltuielilor pentru asistența juridică suportate în prezenta cauză civilă.

În motivarea cererii reclamantul invocă că la data de 02 iunie 2017 organul de urmărire penală a DUP a DGT Sud a CNA, a pornit cauza penală cu nr. 20171560059 pe presupusul fapt de corupere pasivă. În procesul urmăririi penale, la 07 iunie 2017, el a fost reținut pentru 72 de ore încarcerat în Izolatorul de detenție preventivă Cahul. Prin încheierea judecătorului de instrucție al Judecătoriei Cahul, sediul Central din 09 iunie 2017, față de dânsul instanța a aplicat măsura preventivă sub formă de arest la domiciliu pe un termen de 30 de zile. Iar prin Decizia Curții de Apel Cahul din 15 iunie 2017 a instanța de recurs a casat încheierea judecătorului de instrucție al Judecătoriei Cahul, sediul 2 Central din 09 iunie 2017, cu anularea arestului la domiciliu.

Descrie Bozbei Mihail că la data de 19 iunie 2017, prin Ordinul Șefului Departamentului Poliției de Frontieră al MAI nr.737/ps, el a fost suspendat din funcția de inspector principal, Șef de schimb al unității de control a sectorului de poliției de frontieră „*****” de pe 16 iunie 2017 până pe 06 iulie 2017. Apoi în perioada de la 07 iulie 2017 până la 14 iulie 2017 Bozbei Mihail a revenit la serviciu. Iar prin Ordinul nr. 872/ps din 13 iulie 2017, semnat de către Șeful Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, s-a dispus suspendarea reclamantului din funcția de inspector principal, Șef de schimb al unității de control a sectorului de poliției de frontieră „*****” de la 14 iulie 2017. În continuare, la 26 iunie 2017, el a fost pus sub învinuire de comiterea a infracțiunii, prevăzută de art.324 alin.(2) Cod penal, prin ordonanța procurorului în Procuratura Anticorupție Panea Eduard.

Menționează reclamantul că prin sentința Judecătoriei Cahul, sediul Taraclia din 29 ianuarie 2018 a fost recunoscut culpabil de comiterea infracțiunii, prevăzute de art. 324 alin. (2) lit. c) Cod penal și condamnat la 5 ani închisoare, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis, cu amendă în mărime de 6 000 u.c. și privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe un termen de 7 ani. Potrivit art. 90 Cod penal, pedeapsa stabilită a fost suspendată pe un termen de probă de 2 ani. Prin Decizia Curții de Apel Cahul din 17 mai 2018 a fost casată sentința și emisă o nouă hotărîre, prin care Bozbei Mihail a fost achitat.

Remarcă reclamantul că pe perioada urmăririi penale, examinării cauzei în instanța de fond și celei de apel, Bozbei Mihail a fost suspendat din funcție pe următoarele perioade calendaristice: 16 iunie 2017 pînă pe 06 iulie 2017, din 14 iulie 2017 și până la 16 august 2018, inclusiv, fiind lipsit de sursă de venit legală. În final, după ce cauza penală a fost examinată repetat în ordine de apel și recurs, prin Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 15 septembrie 2021 a fost respins recursul procurorului în Procuratura ***** și menținută Decizia Curții de Apel Comrat din 28 aprilie 2021, prin care Bozbei Mihail a fost achitat. Astfel la moment există o hotărîrea irevocabilă, prin care Bozbei Mihail este considerat nevinovat.

Relatează reclamantul că procesul penal a durat aproximativ 4 ani și 3 luni (07 iunie 2017 - 15 septembrie 2021; Bozbei Mihail a fost reținut pe un termen de 72 de ore, ulterior plasat, pe 6 zile în arest la domiciliu; tot el a fost suspendat din funcția de inspector principal, Șef de schimb al unității de control a sectorului de poliției de frontieră „*****” de pe 16 iunie 2017 până pe 06 iulie 2017 (adică 20 de zile), ulterior din 14 iulie 2017 până pe 16 august 2018 (un an, o lună și 2 zile). În total, Bozbei Mihail a fost suspendat din funcție pentru o perioadă de un an, o lună și 22 zile. Conform certificatului eliberat de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, Direcția generală Sud, veniturile medii calculate pentru anul 2017 ale angajatului Bozbei Mihail, (ianuarie 2017 - mai 2017), constituie 32 332, 17 lei, sub

forma salariului net, adică lunar, în 3 mediu, a constituit suma de 6446,43 lei (32332,17/5 = 6446,43 lei). Având ca sumă de referință salariul mediu lunar de 6446,434 lei, care nu a fost achitat reclamantului Bozbei Mihail pe perioada de suspendare din funcție, consideră reprezentantul reclamantului, că suma totală a pretenției este evaluată reușind din următoarea formulă 13 luni și 22 zile x6446,43 lei = 85221,80 lei. Pe perioada examinării cauzei penale în instanța de fond și în ordine de apel, reclamantul și-a angajat un avocat, serviciile căruia pentru întreaga perioada au constituit 42000 (patruzeci și două mii) lei.

Susține prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală lui Bozbei Mihail i-a fost cauzat prejudiciu material și moral, care cere a fi încasat din contul bugetului de stat. Descrie reclamantului că organul de urmărire penală al CNA și procurorul Procuraturii Anticorupție, ilegal l-a atras la răspundere penală, fiindu-i lezate un șir de drepturi și libertăți fundamentale - dreptul la libertate, inclusiv dreptul la libera circulație și siguranța persoanei), dreptul la un proces echitabil, dreptul de proprietate, dreptul la muncă, dreptul la inviolabilitatea vieții private, etc. Succesiv, tragerea ilegală la răspundere penală a condiționat prejudicierea morală și materială a reclamantului.

Notează reclamantul că în mod normal tragerea la răspundere penală, prin natura ei excepțională, reprezintă o situație care nu este una cotidiană pentru persoanele care respectă legea și nu poate să nu implice stare de stres a acestor persoane când sunt urmărite penal, mai mult neîntemeiat. Și din acest punct de vedere, tragerea la răspundere penală a persoanelor care resping categoric acuzațiile aduse și care se consideră nevinovate, mai mult că și ulterior, fiind confirmată nevinovăția, creează și atestă indubitabil o situație sporită de stres, neliniște, incertitudine, ce afectează starea psihică și fizică a persoanei.

Relatează reclamantul că a fost reținut la postul vamal „*****”, în prezența mai multor persoane, inclusiv persoane cunoscute, apropiate, exortat la CNA, încarcerat, ca peste 2 zile să fie adus în fața instanței, care i-a aplicat, la demersul procurorului, măsura preventivă - arest la domiciliu. Circa 6 zile Bozbei Mihail a fost deținut în arest la domiciliu. În toată perioada de urmărire penală și judecare a cauzei, a suportat suferințe fizice și psihice, fiind stresat, supus sentimentelor de frustrare și stare de neliniște permanentă, incertitudine, având calitatea de bănuit, învinuit, inculpat.

Susține Bozbei Mihail că a manifestat suferințe psihice legate de izolarea de familie, de propriul copil - Mihail care s-a născut la 19 august 2017, de stare de neputință de a asigura existența copilului, de a-și ajuta și susține familia și părinții. Iar după suspendarea din funcția deținută, starea de stres, legată de imposibilitatea de a-și întreține familia s-a agravat și mai mult, provocând insomnie, neliniște, sentiment de neputință de schimba mersul lucrurilor. Pe toată perioada de desfășurare a urmăririi penale și examinarea cauzei de 3 ori în apel și în recurs, Bozbei Mihail s-a aflat în stare de suspans, nu și-a găsit un loc de muncă potrivit profesiei și capacităților, nu a avut un venit cert pentru întreținerea familiei, era 4 permanent întrebat de rude și cunoștințe ce a comis și de ce a intrat în conflict cu legea, fiind conștient că este inocent, dar nevoit să dea explicații la fiecare întrebare. Pe acest fon, s-au înrăutățit relațiile familiare, fiind pus în pericol și existența familiei propriu-zise. Prin urmare, perioada îndelungată a derulării urmăririi penale și examinării cauzei în instanță, deținerea în arest la domiciliu, pierderea locului de muncă și a venitului, imposibilitatea de a-și gestiona o parte din bunuri, stări continui de nervozitate, stres, tensiune, dureri de cap, probleme cardiovasculare, emoții negative și-au lăsat o amprentă nefastă asupra psihicului și stării

fizice a reclamantului, suferințele și dereglările cărora sunt estimate la suma de 300000 (trei sute mii) lei.

Consideră reclamantul că suma nominalizată este una echitabilă, rezonabilă și proporțională, recompensa bănească ce poate cât de cât atenua, compensa suferințele psihice și fizice cauzate, restricțiile drepturilor și libertăților îngrădite și încălcate, prejudiciul moral cauzat și va asigura respectarea principiului echității, care nu poate fi compensat doar numai prin simpla constatare a faptului dat.

Afirmă reclamantul că prejudiciul material pe care l-a suportat se constituie din suma de 85 221, 80 (optzeci și cinci mii două sute douăzeci și unul lei, 80 bani) cu titlu de salariu ratat prin suspendarea din funcție pe o perioadă de 13 luni și 22 zile (13 luni și 22 zile x6446,43 lei = 85221,80 lei, 42000 (patruzeci și două mii) lei - suma achitată pentru serviciile juridice acordate de către avocat pe perioada examinării cauzei în instanța de fond și în ordine de apel), conform bonului de plată și suma de 30000 (treizeci mii) lei - cu titlu de cheltuieli de asistență juridică pe prezenta cauză, conform bonului de plată.

Colegiul civil reține că prin acțiunea înaintată, reclamantul Bozbei Mihail Ghenadie pretinde constatarea încălcării dreptului la libertate, dreptului la un proces echitabil, dreptul la un remediu efectiv, dreptul la protecția proprietății, repararea prejudiciului material și moral în temeiul Legii nr. 1545-XIII din 25.02.1998.

Fiind învestită cu examinarea pricinii în fond, prima instanță a admis acțiunea, dispunând încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Bozbei Mihail suma de 85 221, 80 (optzeci și cinci mii două sute douăzeci și unu,80) lei cu titlu de salariu neachitat în legătură cu suspendarea din funcție în perioada 16 iunie 2017 până la 06 iulie 2017 și pentru perioada 14 iulie 2017 până la 16 august 2018, inclusiv.

S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Bozbei Mihail suma de 42 000 lei (patruzeci și două mii) lei cu titlu de compensare a cheltuielilor pentru asistența juridică suportate în cadrul examinării cauzei penale.

S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Bozbei Mihail suma de 300 000 (trei sute mii) lei cu titlu de compensare a prejudiciului moral.

S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Bozbei Mihail suma de 30 000 lei (treizeci mii) lei cu titlu de compensare a cheltuielilor pentru asistența juridică suportate în prezenta cauză civilă.

Colegiul civil notează că prevederi relevante speței se conțin în Legea nr. 1545- XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanțelor judecătorești, care stabilește expres atât momentul nașterii dreptului la repararea prejudiciului, cât şi condițiile în temeiul cărora survine răspunderea statului.

Din start, este necesar de precizat faptul că instanța de apel nu pune la îndoială obligația legală a procurorului, organului de urmărire penală, în limitele competenței lor, de a porni urmărirea penală în cazul în care există o bănuială rezonabilă despre aceia că a fost săvârșită o infracțiune sau în cazul în care au fost sesizații despre săvârșirea unei infracțiuni și de a efectua acțiunile necesare în vederea constatării faptei penale şi a persoanei vinovate,

or, urmărirea penală are ca obiect colectarea probelor necesare cu privire la existența infracțiuni și identificarea făptuitorului.

Totuși, Colegiul civil consideră imperios să sublinieze faptul că, potrivit art. art. 1, 7, 8, 252, 254 Codul de procedură penală, pornirea urmăririi penale și incriminarea persoanelor în comiterea unor fapte prevăzute de Codul penal urmează a fi bazată pe un echilibru just, real și efectiv între bănuială rezonabilă, bazată pe fapte și probe verosimile privind comiterea infracțiunii și îndoială rezonabilă, prin care organul de urmărire penală este ținut de lege să privească cumulul de probele administrate, ambele bănuieli fiind raportate la obligația organului de urmărire penală și a procurorilor să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă şi obiectivă, a circumstanțelor cauzei și pentru stabilirea adevărului.

Instanța de apel notează, ca fiind deosebit de important faptul că concluziile ofițerilor de urmărire penală și a procurorilor despre vinovăția persoanei în săvârșirea infracțiuni nu pot fi întemeiate pe presupuneri și că toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate, în condițiile codului de procedură penală, se interpretează în favoarea bănuitului, învinuitului. La fel, una din sarcinile fundamentale a ofițerilor de urmărire penală și a procurorilor, constă în obligația de a întreprinde toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă şi obiectivă, a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului, care prezumă excluderea caracterului de inchizițiune al anchetei penale.

Astfel, art. 1 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, stipulează că prezenta lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul şi condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale şi contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură şi de instanțele judecătorești.

Conform art. 2 alin. (1) din Legea citată, prin acțiuni ilicite se înțelege, acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere şi nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale şi materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infracțiuni).

Totodată, art. 3 și art. 6 din Lege stabilește temeiurile de repare a prejudiciului și momentul apariției dreptului la repararea prejudiciului. În corespundere cu prevederile art. 284 alin. (1) şi (2) Cod de procedură penală, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală este actul de reabilitare şi finalizare în privința persoanei a oricăror acțiuni de urmărire penală în legătură cu fapta anterior imputată.

Conform art. 275 Cod de procedură penală, urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, şi va fi încetată în cazurile în care: 3) fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

Iar, potrivit art. 284 Cod de procedură penală**,** (1) Scoaterea persoanei de sub urmărirea penală este actul de reabilitare şi finalizare în privința persoanei a oricăror acțiuni de urmărire penală în legătură cu fapta anterior imputată.

(2) Scoaterea persoanei de sub urmărirea penală are loc cînd aceasta este bănuit sau învinuit şi se constată că: 1) fapta nu a fost săvârșită de bănuit sau învinuit; 2) există vreuna din circumstanțele prevăzute la art. 275 pct. 1)–3), inclusiv dacă fapta constituie o contravenție; 3) există cel puțin una din cauzele prevăzute la art. 35 din Codul penal.

În conformitate cu art. 285 alin. (1) CPP, încetarea urmăririi penale este actul de liberare a persoanei de răspunderea penală şi de finisare a acțiunilor procedurale.

În conformitate cu art. 286 CPP, clasarea procesului penal este actul de finalizare a oricăror acțiuni procesuale într-o cauză penală sau pe marginea unei sesizări cu privire la infracțiune. Clasarea procesului penal se dispune printr-o ordonanță motivată a procurorului, din oficiu sau la propunerea organului abilitat, fie concomitent cu încetarea urmăririi penale sau scoaterea integrală de sub urmărirea penală, fie când în cauza penală nu este bănuit sau învinuit şi există una din circumstanțele prevăzute la art.275 pct.1)–3).

Conform art. 23 alin. (3) Cod procedură penală, persoana achitată sau în privința căreia s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală ori încetarea urmăririi penale pe temei de reabilitare are dreptul să fie repusă în drepturile personale pierdute, precum şi să fie despăgubită pentru prejudiciul care i-a fost cauzat.

În conformitate cu art. 66 alin. (3) Cod de procedură penală, în cazul în care învinuirea nu a fost confirmată, învinuitul sau, după caz, inculpatul are dreptul la reabilitare.

În conformitate cu art. 524 Codul de procedură penală, persoanele cărora, în cursul procesului penal, prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală sau ale instanțelor judecătorești, li s-a cauzat un prejudiciu material sau moral au dreptul la despăgubire echitabilă în conformitate cu prevederile legislației cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală şi ale instanțelor judecătorești.

În acest sens, corespunzător art. 3 alin. (1) din Legea nr. 1545- XIII din 25 februarie 1998, este reparabil prejudiciul material şi moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității. Potrivit art. 6 din aceeași Lege, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea şi modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.

În conformitate cu art. (6) din Legea sus-menționată, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea şi modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: a) devenirii definitive şi irevocabile a sentinței de achitare; b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare; c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice; d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313 alin.(5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.

Conform art. 10 al Legii nominalizate, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea şi în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art. 6.

Potrivit art. 11 alin. (1) din aceiași Lege, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-i-se în considerare: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul şi gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală şi la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum şi durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; e) natura dreptului personal lezat şi locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferințele fizice, caracterul şi gradul suferințelor psihice; g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice şi psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că îndemnizația trebuie să prezinte o justă şi integrală despăgubire. În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Efectele adverse ale unei detenții ilegale, condamnări ilegale, suspendări din lucru nu necesită aducerea de probe susceptibile să ateste manifestarea externă a suferințelor produse în timpul detenției, condamnării, privării de dreptul de a munci. Efectele asupra stării psihice a persoanei pot persista chiar și după achitarea persoanei, după punerea persoanei în libertate, după reîncadrarea în serviciu. Instanța de judecată va lua în considerare faptul că încălcarea constatată a dreptului la libertate și siguranță a reclamantului, precum și declarațiile acestuia potrivit cărora se afla într-o stare psihologică sensibilizată în timpul urmăririi penale, condamnării ilegale, arestării, suspendării din funcție, sunt suficiente pentru stabilirea existenței unui prejudiciu moral. Pentru aceasta nu este necesară deteriorarea obiectivă vizibilă a stării fizice ori psihice a inculpatului. Or, Bozbei Mihail a fost reținut, arestat și deținut ilegal în perioada 07 iunie 2017-15 iulie 2017, ulterior condamnat, suspendat din lucru, apoi achitat, de gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuit, de durata urmăririi penale, de suferințele cauzate reclamantului prin atingerea valorilor ce definesc personalitatea umană şi creditul moral, de măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice şi psihice cauzate, de principiile compensării echitabile şi rezonabile a prejudiciului moral.

În asemenea circumstanțe Colegiul consideră că instanța de fond just a conchis că suma de 300 000 lei constituie o compensație echitabilă în vederea reparării prejudiciul moral suportat de către reclamant.

În acest sens, Colegiul apreciază drept lipsite de temei argumentele Ministerului Justiției cu privire la faptul că în speță, nu sunt întrunite condițiile de aplicabilitate a răspunderii statului prin prisma Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, or ultimul a fost achitat, iar potrivit art. 390 alin.(3) CPP, sentința de achitare duce la reabilitarea deplină a inculpatului.

Conform prevederilor art. 7 lit. a) Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, în cazurile menționate la art.3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituirea) salariul şi alte venituri provenite din muncă, ce constituie sursa ei principală de existență, de care a fost privată în urma acțiunilor ilicite.

În conformitate cu art. 8 alin. (1) al Legii, cuantumul sumelor de compensare a prejudiciului, prevăzute la art.7 lit. a), se calculează pornindu-se de la câștigul mediu lunar al persoanei fizice la momentul cauzării prejudiciului, cu aplicarea coeficientului de inflație.

La caz, prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcții de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

Așadar, suplimentar la punerea ilegală sub învinuire, reținere și arestarea, în privința lui Bozbei Mihail au fost efectuate un șir de măsuri speciale de investigații, inclusiv măsura procesuală de constrângere - suspendarea provizorie din funcție.

La data de 19 iunie 2017, în baza raportului șefului Direcției regionale Sud, Departamentul Poliției de Frontieră a emis ordinul nr.737/ps cu privire la suspendarea din funcția a inspectorului principal Bozbei Mihail, șef de schimb al unității control al frontierei a sectorului poliției de frontieră „*****” al Direcției regionale Sud, de pe 16 iunie până pe 06 iulie 2017 (830416). Ulterior la 13 iulie 2017, în baza demersului procurorului în Procuratura Anticorupție nr.835 din 28 iunie 2017 Inspectoratul General al Poliției de Frontieră a emis ordinul nr.872/ps cu privire la suspendarea din funcția a inspectorului principal Bozbei Mihail, șef de schimb al unității control al frontierei a sectorului poliției de frontieră „*****” al Direcției regionale Sud, de la data de 14 iulie 2017 (830416). Așa cum reiese din certificatul nr.35/2245 din 21 februarie 2022, eliberat de către Secția economiei și Finanțe a Direcției regională Sud al Inspectoratului General al Poliției de Frontieră al Ministerului Afacerilor Interne, veniturile medii calculate pentru anul 2017 a lui Bozbei Mihail la momentul suspendării din funcție a constituit suma de 6446,43 lei.

Reclamantul solicită încasarea salariului neachitat în legătură cu suspendarea din funcție în perioada 16 iunie 2017 până la 06 iulie 2017 și pentru perioada 14 iulie 2017 până la 16 august 2018, inclusiv, cu titlu de compensare a prejudiciului cauzat prin măsura procesuală de constrângere - suspendarea provizorie din funcție. În cazurile menționate la art.3 (suspendării ilegale din funcție), persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie a) salariul şi alte venituri provenite din muncă, ce constituie sursa ei principală de existență, de care a fost privată în urma acțiunilor ilicite, în conformitate cu art.7 din Legea nr.1545/25.02.1998.

În speță, limitarea dreptului reclamantului de a beneficia de drepturile salariale depline, pentru motive care nu-i sunt imputabile, va constitui o ingerință nejustificată a statului în dreptul reclamantului prevăzut de art. 1 al Protocolului Adițional la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului şi Libertăților Fundamentale de către Statul Republica Moldova. Ori, jurisprudența Curţii Europene statuează că în cazul în care cuantumul unui drept salarial (sau unei pensii stabilite) este redus sau anulat, această măsură constituie o ingerință în exercitarea dreptului de proprietate, care trebuie să fie justificată (a se vedea Mutatis Mutandis Rasmussen vs Polonia, hotărârea din 28 aprilie 2009, § 71).

Ori, o condiție esențială pentru ca ingerința să fie considerată drept compatibilă cu art. 1 din Protocolul nr. 1 este faptul că aceasta trebuie să fie prevăzută ce lege şi să servească unui interes public legitim. Obligația autorităților publice de a respecta principiile indicate, este impusă şi prin Rezoluția (77) 31 cu privire la protecția individului față de actele autorităților administrative, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 28 septembrie 1997, care statuează că în vederea protecției persoanelor în privința cărora au fost întreprinse oricare măsuri individuale sau decizie luată de autoritățile publice, capabilă să

producă efecte juridice directe asupra drepturilor, libertăților sau intereselor acestor persoane, vor fi aplicate următoarele principii: dreptul de a fi ascultat, accesul la informație, asistență şi reprezentare, motivarea actelor administrative, indicarea căilor de atac.

Potrivit art.7 lit. e) Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, în cazurile prevăzute la art.3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite de ea pentru asistență juridică.

Prin cererea de chemare în judecată reclamantul a solicitat încasarea din contul bugetului de stat în beneficiul său cu titlu de prejudiciu material suma de 42 000 lei, cheltuieli de asistență juridică la etapa examinării cauzei penale.

Din materialele dosarului rezultă că avocatul Zamfir Pavel a participat în ședințele de judecată pe cauza penală și a acordat servicii juridice reclamantului Bozbei Mihail în baza contractului de asistență juridică, pentru care ultimul a achitat suma de 42000 de lei, fapt confirmat prin ordinul de încasare a numerarului nr. 280286 din 03 august 2017.

Colegiul civil menționează că în sensul dispozițiilor enunțate, pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare şi de anchetă sunt necesare condiții speciale şi anume: că fapta ilicită, în calitate de condiție generală a răspunderii delictuale, va avea particularități în materia respectivă, prin urmare nu orice acțiune ilicită a organelor de anchetă şi judecată atrage răspunderea statului. O altă condiție necesară pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare este actul de reabilitare, care şi atestă admiterea erorii judiciare şi prejudicierea neîntemeiată a persoanei.

Potrivit art. 2007 alin. (1) Cod civil, prejudiciul cauzat persoanei prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanei responsabile, în următoarele cazuri:

a) condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea;

b) aplicare ilegală, în calitate de sancțiune contravențională, a arestului, a muncii neremunerate în folosul comunității;

c) acțiuni sau inacțiuni care au dus, după caz,

- la constatarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărâre, a încălcării drepturilor sau libertăților fundamentale ale unei persoane și dispunerea achitării unor sume în beneficiul acesteia;

– pronunțarea unei hotărâri de către o instanță judecătorească națională, ca urmare a condamnării statului de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin care s-a dispus achitarea unor sume din contul statului.

În temeiul dispozițiilor legale citate, se instituie obligația generală a statului de a repara persoanelor fizice prejudiciul material şi moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanțelor judecătorești.

Fată de cele ce preced şi având în vedere faptul că hotărârea primei instanțe este întemeiată, iar temeiurile invocate de către apelanții Ministerul Justiției al RM și Ministerul Finanțelor al RM sunt lipsite de suport legal, Colegiul civil ajunge la concluzia de a respinge apelurile şi de a menține hotărârea primei instanțe.

În acest sens, instanța reține că respectarea principiului preeminentei dreptului constituie una din exigențele unui proces echitabil în sensul art.6 par.(1) din Convenția

pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăților Fundamentale (Roşca c. Moldovei, nr.6267/02 din 22.03.2005, par.24, f.d.28).

Inserat în preambulul Convenției Europene şi Statutul Consiliului Europei, constituind în același timp atât un important impuls la adoptarea Convenției (Golder c. Regatului Unit al Marei Britanii, nr.4451/70 din 21.02.1975, par.34, f.d.30), cât şi parte integrantă a Convenției în conformitate cu prevederile art.31 alin.(2) al Convenției de la Viena, nu poate fi neglijat la soluționarea pricinilor civile potrivit prevederilor art.12 CPC.

Conform dispozițiilor art.1 alin.(3) al Constituției Republicii Moldova, în lumina interpretărilor date în jurisprudența constantă a Curţii Constituționale, (hotărârea Curţii Constituționale nr.2 din 19.01.1998, publicată în Monitorul Oficial nr.12-13/8 din 19.02.1998), una din caracteristicile constituționale ale statului de drept o constituie obligațiunea statului, autorităților lui publice, instituțiilor, persoanelor oficiale de a activa în limitele atribuțiilor lor stabilite de Constituție şi Legi.

Din considerentele indicate, dat fiind că prima instanță a examinat legal pricina şi a emis o hotărâre legală şi fondată, argumentele contrare ale apelanților fiind nefondate şi combătute integral prin constatările expuse mai sus, Colegiul civil ajunge la concluzia de a respinge apelurile declarate şi de a menține hotărârea contestată.

În conformitate cu prevederile art.385 lit.a), 390 CPC, Colegiul Civil,

d e c i d e:

Se respinge apelul declarat de Ministerul Justiției și cererea de alăturare la apel depusă de Ministerul Finanțelor.

Se menține hotărârea Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 07 iunie 2023 emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Bozbei Mihail către Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor, Procuratura Generală și Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al MAI, cu privire la repararea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Decizia este definitivă și executorie, însă cu drept de recurs în termen de două luni de la comunicarea deciziei integrale, la Curtea Supremă de Justiție.

Președintele ședinței, Marina Anton

Judecătorul

Judecătorii Dorin Dulghieru

Constantin Roșca

Dosarul:nr.2a-3034/23 Judecător:
Țonov Irina
2-22154216-02-2a-08082023

D I S P O Z I T I V U L
D E C I Z I E I

20 mai 2025 mun. Chişinău

Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru

În componentă:

Președintele ședinței, judecătorul Marina Anton

Judecătorii Dorin Dulghieru și Constantin Roșca

Grefier

Adelina Iaz

examinând în ședința publică apelul declarat de Ministerul Justiției și cererea de alăturare la apel a Ministerului Finanțelor, împotriva hotărârii Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 07 iunie 2023 emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Bozbei Mihail către Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor, Procuratura Generală și Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al MAI, cu privire la repararea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, prin care acțiunea a fost admisă,

În conformitate cu prevederile art.385 lit.a), 390 CPC, Colegiul Civil,

d e c i d e:

Se respinge apelul declarat de Ministerul Justiției și cererea de alăturare la apel depusă de Ministerul Finanțelor.

Se menține hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 07 iunie 2023 emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Bozbei Mihail către Ministerului Justiției al RM, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor, Procuratura Generală și Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al MAI, cu privire la repararea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Decizia este definitivă și executorie, însă cu drept de recurs în termen de două luni de la comunicarea deciziei integrale, la Curtea Supremă de Justiție.

Președintele ședinței, Marina Anton

Judecătorul

Judecătorii Dorin Dulghieru

Constantin Roșca